טשערנאָוויצער בלעטער

אומאָפּהענגיקער אָרגאַן פאַר פּאָליטיק, קולטור און ווירטשאַפט.

„Czernowitzer Bleter",
Ziar independent pentru politica, cultura şi economie
Redacţia şi Administraţia: Cernăuţi, str. Radu cel Mare 13
Plătibil şi justiţiabil la Cernăuţi.

דערשיינט וועכנטלעך
ooooooo
איינצל־עקזעמפּלאַר 5 ליי.

אַבאָנאַמענט: 4 חדשים: 100 ליי, האַלביעריעך: 140 ליי, פאַר א גאַנץ יאָר: 280 ליי. — אויסלאַנד: 4 דאָלאַר יערלעך.
אַנאָנסן לויטן מילימעטער־טאַריף.

נר. 32. | טשערנאָוויץ, דעם 21־טן דעצעמבער 1929. | יאָרגאַנג I.

1300 פּלינדערן דאָס לאַנד

די ליגא, וואָס פירט דעם קאַמף קעגן וו וּ כ ע ר, האָט שוין איניקע אָפּטיילונגען אין די גרעסערע שטעדט און פון צייט צו צייט מאַכט זי פאַרזאַמלונגען און קלערט אויף די באַפעלקערונג וועגן דער שרעקלעכער עקספּלואַטאַציע, וואָס קומט פאָר אונטער דער מאַסקע פון נעמען ע ס ק ה, און אויסוואַכערן די באַפעלקערונג אויפן מוראדיקסטן אופן.

ווי וויכטיק די אַרבעט זאָל נישט זיין האָט זי איין סכנה, וואָס זי שטעלט א פאַלשן דיאַגנאָז, וועגן דער שווערער ווירטשאַפטלעכער קרענק, אונטער וועלכער דאָס לאַנד ליידט, און וויזט אויך אָן אויף נישט ריכטיקע רפואות, דעם אָפּצוהעלפן.

אין דער טשערנאָוויצער פאַרזאַמלונג פון פאַרגאַנגענעם זונטאָג האָבן זיך געהערט שטימען פון אַלע קרייזן פון דער באַפעלקערונג, נויטגעשרייען פון צוזאַמענגעבראָכענע, צעדריקטע און אויסגעזויגענע און אפילו א געוועזענער מיניסטער אין'ם ליבעראַלן קאַבינעט, דר. לופּו, איז אַרויס מיט א שטאַרקער באַשולדיקונג קעגן באַנקן, באַנקדירעקטאָרן און פאַרוואַלטונגס־מיטגלידער.

די פּויערים זענען אַזוי פאַרשולדיקט, אַז די דורכגעפירטע אַגראַר־רעפאָרם האָט נישט קיין שום באַדייטונג און אַז ס'איז שוין נויטיק א צווייטע, כדי זיי זאָלן נישט פאַרלירן דעם באָדן...

די פּוהרים געפינען זיך פאַרן א ו נ ט ע ר ג א נ ג און אויב ס'וועט נישט קומען קיין גיכע הילף, וועלן זיי ליקווידירן זייערע געשעפטן — האָט דערקלערט א פאָרשטייער פון די טשערנאָוויצער האַנדלס־קרייזן.

געזעצן קענען וווּכער קענען נישט מער העלפן, נאָר א מ אָ ר א ט אָ ר י ו ם און א בריטן מאַסשטאַב איז שוין נויטיק — דערקלערט ווידער אַן אַדוואָקאַט.

א בוקאַרעשטער פירער פון דער ליגע האָט געזאָגט: פאַרן קריג איז רומעניע געווען אַן אַגראַר־לאַנד און היינט איז עס א לאַנד פון וווּכער, א לאַנד פון דער גרעסטער און העכסטער עיסקה.

דר. לופּו ווידער —, אַז פריער זענען עס נאָר געווען 130 בענק מיט 9 מיליאַרדן קאַפּיטאַל וואָס האָבן געזויגן דאָס לאַנד און היינט זענען עס 1300 בענק, מיט 1300 דירעקטאָרן און אַזוי פיל הונדערטער פאַרוואַלטונגס־מיטגלידער, וועלכע לעבן אַלע אויפן חשבון פון דער באַפעלקערונג.

אמת! אַלע די באַהויפּטונגען זענען ריכטיק, צו בלייך אַפילו געשילדערט די נויט פון די אויסגעוווּכערטע צו פיל שוינונג האָט דר. לופּו פאַר די באַנק־דירעקטאָרן און פאַרוואַלטונגס־מיטגלידער.

וואָרום ס'ווייסט דאָך יעדער פיל מער ווי אַזוי די פּראָצעס זויגן דאָס גלות און דעם מארך פון די ברייטע מאַסן, ווי אַזוי זיי לעבן אין וואוילטאָג, פאַרשווענדן שווערע פאַרמעגנס און טראַכטן נאָר פון באַפרידיקן יעדע תאווה — נאָר דאָס וואָס א נעבעכיקער מיטאַרבעטער פון בראַטיאַנו קאָן נישט אַרויס מיטן גאַנצן לשון, וועלן מיר אים מוחל זיין — גענוג שוין אַזוי ווייט, הלוואי אויף לאַנג און אויך דעמולט ווען ס'וועט מעגלעך זיין א דאַנק דער אָדער יענער קאָמבינאַציע צו באַקומען א פּאָרטפעל —

אומפאַרשטענדלעך איז די רפואה קעגן דעם חולאת. נישט קאָנסעקווענט איז די ליגע מיט איר באַשיידענער פאָדערונג צו מאַכן א ג ע ז ע ץ ק ע ג ן וו וּ כ ע ר, ווי למשל אין ענגלאַנד, שווייץ און עסטרייך...

קומט אויס, ס'מאַנגלט ביי אונז געזעצן, און ווען אַפילו ס'וועלן קאַסירט ווערן די בעסטע אויסלענדישע פאַראַגראַפן, וועלן זיך די ליבעראַלע בענק און ליבעראַלע קאַפּיטאַליסטן וועלכע רעגירן דאָס לאַנד, ביי וועמען ס'געפינען זיך די שליסלען צו אַלע נאַטור־אוצרות, צו אַלע אינדוסטריען — איבערשרעקן פאַר אָט די געזעצן — און אויף א רגע אָפּגעהאַלטן ווערן אין זייער רויב און זויג־אַרבעט, אין זייער גרויזאַמער פאַרשקלאַווונג, אויספּלינדערונג און עקספּלואַטאַציע פון דער היינטיקער גרויס־רומעניע.

קומט אויס, אַז נאָר א געזעץ קעגן וווּכער, וועט בכח זיין אָפּצושטעלן און די שטעדט די וווּכער־פּרייזן אויף דירות, וועט באַזייטיקן די גרויסע וואוינונגס־נויט און ס'וועט אויפהערן, אַז מ'זאָל שלעכט וואוינען, און אוועקצאָלן כמעט די העלפט פון דעם וואָס מ'פאַרדינט.

אָדער וועלן אפשר ווּכער־געזעצן פאַרביליקן דאָס געלד, וועלכעס איז נישטאָ, וועלן געבן דער לאַנד־ווירטשאַפט און דער אינדוסטריע יענע קאַפּיטאַלן, אָן וועלכע זיי נויטיקן זיך כדי נישט אַריינצופאַלן אין אַן אייביקער סטאַגנאַציע?...

וווּכער־געזעצן זענען זער וויכטיק אָבער אין אַנדערע פאַרהעלטנישן. ביי אַן אַנדערער ווירטשאַפטלעכער סיטואַציע, ביי נאָרמאַלע צושטאַנדן.

דאָ מוז מען אָפּערירן, עוקר מן השורש זיין ס'איז ווייניק אָנצווייזן אויף די 1300 פּיאָווקעס וואָס זויגן אויס דאָס לאַנד. מ'מוז באַזייטיקן די, וואָס שיצן און פּראָטעזשירן די בלוטזויגערס, וועלכע לעגאַליזירן זייער טעטיקייט און לאָזן נישט צו אַז ס'זאָל אַראָפּגעריסן ווערן די מאַסקע פון זיי —

דער קאַמף מוז אָנגעהויבן ווערן אויף א ברייטער פעלד, מיט א גרעסערן שונא. די 1300 בענק זענען נאָר איינער פון די טויזנטער פאַנג־אָרעמס, מיט וועלכן ער שטיקט און וואַרגט אונז, דער וווּכער איז, נאָר א רינגעלע אין א גרויסער קייט, וועלכע בינט אונז און פּענטעט, אין 36 פּראָצענט צאָלן מיר אויך פון אונזער בלוט און פון אונזערע קינדער, 36 פּראָצענט נעמען זיי ביי אונז אויך פון אונזער לעבן, כדי זיך זייערס צו מאַכן וואַרעמער, פּוניקער און באַקוועמער.

אַנדערש וואָלט מען געדאַרפט רעדן ביי דער פאַרזאַמלונג פון דער ליגע און נישט נאָר א פּאַפּירן געזעץ פאָדערן!

א צ ו ה ע ר ע ר.

———

בער באָראָכאָוו

צוועלף יאָר זענען עס געוואָרן זייט דער טויט האָט איבערגעריסן דאָס יונגע האָפענונג־פולע לעבן, זייט ס'האָבן זיך געשלאָסן אויף תמיד די ליכטיקע, ווייטבליקנדיקע אויגן פון דעם קעמפער, פאָרשער און פירער. ווען זיין גרויסער, גייסטיקער ירושה קעמפן היינט צוויי פּאַרטייען, האַמפּערן זיך צווי פּראָלעטאַרישע ריכטונגען און ווילן זיין פּערזענלעכקייט צושניידן און צופּאַסן צום סדום־בעטל פון זייערע פּאַרטיי־באַדערפענישן און פּשטלען זיך, ווען ער זאָל געווען לעבן, מיט וועמען וואָלט ער געגאַנגען, רעכטס צי לינקס, אַזוי אָדער אַזוי.

אין באָראָכאָוו געהערט אונז אַלעמען, ער האָט זיך פאַרשריבן דער גאַנצער יידישער אַרבעטערשאַפט, ער האָט פאַרדינסטן, גרעסערע ווי אַן אַקטיוו אויף דעם אָדער יענעם פּאַרטיי־קאָנטאָ, ער האָט געשאַפן ווערטן, וועלכע וועלן באַקומען די אַנערקענונג פון אַלע אַרבעטנדיקע יידישע מענטשן.

די פּערזענלעכקייט באָראָכאָווס, זיינע שאַפונגען פאַרן באַפרייאונגס־קאַמף פונם יידישן פאָלק זענען אַריינגעזאַפּט אומעטום, און די אידעען זיינע, זענען ווי א פרוכטבאַרער זאַמען צעטראָגן געוואָרן אויף אַלע געביטן פון אונזער לעבן.

איר טרעפט זיי די שענע קינדער פון זיין גייסט און אַלע אידעאָלאָגיעס פונם יידישן היינט, און דער וועלטאַנשויאונג פונם ראַדיקאַלן אַרבעטער, וועלכער האָט זיך באַפריינדעט מיטן געדאַנק פון צוריקגיין צו דער ערד און אין פּראָגראַם פונם בירגערלעכן ציוניזם, וועלכער בויט דאָס לאַנד נאָר אויפן יסוד פון אַ ר ב ע ט.

און דאָס איז דער כח און די גרויסקייט פון דער פּערזענלעכקייט, וואָס זי שאַפט א צייטלעכן לבוש פאַרן קערנדל, וועלכעס שטרעבט צו דער אייביקייט.

ווען ס'איז געוואָרן צפּינגנדיק די אידעאָלאָגיע פונם היסטאָרישן מאַטעריאַליזם, ווען די מאַכט פון די ווירטשאַפטלעכע פאַרהעלטנישן האָט אַלץ אַרומגענומען און פאַרייניקט די אַרבעטערשאַפט צו איין מחנה, וואָס קעמפט פאַר פרייהייט און גערעכטיקייט, ווען ס'האָט געדראָט, אַז די יידישע אַרבעטער זאָלן באַקומען א ס ו ר אָ ג אַ ט פ ו ן א ס אָ צ י אַ ל י ז ם א נאָכמאַלפּעווען פרעמדע טעאָריעס, ווייטע צושטאַנדן, ווען ערלעכע פּיאָנירן האָבן פונאַנדערגעוויקלט די פאָן פון סאָציאַליזם און מיטגעבראַכט די אַסימילאַציע — האָט ב אָ ר אָ כ אָ וו ס גרויסער גייסט, געשמידט די וואָפן און געשאַפן דעם י י ד י ש ן ס אָ צ י אַ ל י ז ם, יענע אייגענע פאָרם, צוגעפּאַסט צום לעבן, שטרעבן און עבר פונם פאָלק, וועלכע האָט ביז היינט אַרויסגעבראַכט אַזוינע שיינע פּירות!

ער האָט געוויזן אַן אַנדערן וועג ווי דעם פון זעלבסט־פאַרלייקענען־זיך, ווי דעם פון אונטערגיין אין דער סביבה. ער האָט אויפגעדעקט די קוואַלן פונם פאָלקס־שאַפונגס־כח אין זיין יידישן לשון, ער איז געוואָרן דער באַלעבער און איינער פון די גרעסטע און שענסטע ב ו י ע ר פון אונזער וועלטלעכער יידישער קולטור.

און אין די געציילטע יאָרן, וואָס ער איז אַרומגעוואַנדלט צווישן אונז. רוסלאַנד, עסטרייך, אַמעריקע און ווידער רוסלאַנד, האָט ער אַזוי פיל געגעבן, אַז א גאַנצער דור האָט געשעפּט פולע הענט פון שפע און ברכה, האָט געהאַט מוט און כח צו פירן א גרויסן קאַמף, וועלכער גייט היינט אָן אויפן פראָנט אין ארץ־ישראל און אויפן ביר־בידזשאַן, אין פּוילן, אין רומעניע און אומעטום, ווו זיי ירן רעגענערירן צו א נייעם נאַציאָנאַלן און סאָציאַלן לעבן.

1917 איז ער דעם טויט געפאַלן אין די אָרעמס אַריין. פאַרלאָזט אַמעריקע און געשטאָרבן אין רוסלאַנד. א קורצע צייט נאָר באַלויכטן אונזער הימל. זיין ליכט האָבן אָבער אין זיך איינגעזויגן נישט נאָר זיין דור!

ס ו פ ר.

—

די וואָך.

דער פּראָיעקט פון דער ענגלישער אַרבעטער־רעגירונג צו רעדוצירן די אַרבעטס־צייט אין די בערגווערק און צו שאַפן א צענטראַל־אָרגאַניזאַציע פאַרן פאַרקויף פון די קוילן, שטויסט זיך אָן אויף א שטאַרקן ווידערשטאַנד ביי די קאָנסערוואַטיווע. די קומענדיקע טעג זענען פון קריטישער באַדייטונג פאַר דעם לייבאָר־קאַבינעט.

*

דער פראַנצויזישער קאַבינעט האָט אין משך פון דער דיסקוסיע אַרום דעם בודזשעט פון דער אַרמיי דריי מאָל געשטעלט די פראַגע וועגן צוטרוי. די הוצאות פאַר דער באַוואָפנונג באַטרעפן 12,2 מיליאַרדן, ד. א. אַזוי פיל וויפיל ס'קאָסט די גאַנצע ציוויל־פאַרוואַלטונג. אַלע פאָרשלאָגן וועגן רעדוצירן זענען אָפּגעוואָרפן געוואָרן.

*

פון כינע קומען ידיעות וועגן א גרויסן אויפשטאַנד אין קאַמפן צווישן די רעפּובליקאַנער און די נאַנקינג־אַרמייען. נאַנקינג איז פאַרלאָזט געוואָרן פון די אויסלענדער. אויך אין קאַנטאָן איז די סיטואַציע אַן ערנסטע.

*

די ענגלישע רעגירונג האָט אויסגעאַרבעט א פּלאַן פאַר עפנטלעכע אַרבעטן אין גרויסבריטאַניע און אין די קאָלאָניעס, וועלכע וועלן דערמעגלעכן א באַשעפטיקונג אויף עטלעכע יאָר פאַר 190 טויזנט אַרבעטער. דער ווערט פון די אַרבעטן באַטרעפט 31 מיליאַרדן פונט שטערלינג.

*

דער ס.־ד. דעפּ. ר אַ ד אַ ט ש ע אַ נ ו האָט אין זיין רעדע צום מעסאַזש, דערקלערט, אַז די רעגירונג ערמוטיקט די קוזיסטישע סטודענטן צו מהומות און אַז זי טוט גאָר נישט — ווי פריער די ליבעראַלן — זיי אָפּצושטעלן.

*

אָנהויב פון דער וואָך זענען אין יאַס אויפן מעדיצינישן פאַקולטעט פאָרגעקומען איבערפאַלן אויף יידישע שטודענטן. די פּאָליציי האָט באַשלאָסן דורכצופירן אַן אַנקעטע.

*

א גרופּע יוגנטלעכע אַרבעטער און אַרבעטערינס זענען אין טשערנאָוויץ אַרעסטירט געוואָרן אַלס מיטגלידער פון א קאָמוניסטישער אָרגאַניזאַציע. די סיגוראַנצע זאָל האָבן געזען, ווי איניקע האָבן געקלעבט קאָמוניסטישע מאַניפעסטן אין דער נאַכט פונם 12־טן אויפן 13־טן ד. ה.

*

ביי דער הונדערט־יאָר־פייער זייט בראַילאַ איז באַפרייט געוואָרן פון די טערקן, איז עס געקומען צו „ברודערלעכע" צוזאַמענשטויסן צווישן ליבעראַלע און נאַציאָנאַל־צאַראַניסטישע פּויערים. איניקע פּערזאָנען זענען איבערגעפירט געוואָרן אין שפּיטאָל אַריין.

———

די גרויסע וואנט

דער לאָזונג פון אמאָל: „שיקט אונז אייערע באַדריקטע פעלקער“ — און די קוואָטע פון היינט.

נאָך דער וועלט-מלחמה האָט זיך אויפגעהערט דאָס רעכט פון פרייער באַוועגונג פאר מענטשן און סחורות. נישטאָ מער אין קיין מלוכה א מעגלעכקייט זיך צו באַזעצן. אויפן אָרט פונם אינטערנאַציאָנאַליזם קאָנסטאַטירן מיר אַן אָנוואַקסן פונם נאַציאָנאַליזם.

די פּאָליטיק פון פאַרשפּאַרן און פאַרמאַכן זיך, ווערט נישט נאָר געפירט פון בירגערלעכע פּאָליטיקער אין די איינצעלנע שטאַטן, נאָר אויך פון סאָציאַליסטישע אַרבעטער.

אַזאַ מין באַציהונג איז נאָך צום פאַרשטיין אין די אייראָפּעאישע מלוכות, ווי ס'הערשט אַרבעטסלאָזיקייט. זי איז אָבער אויך שולט מעבר לים ווי ס'איז פאַראַן גענוג פּלאַץ פאַר יעדן.

די אַרבעטער פון אויסטראַליע האָבן פאַר זייערע שיטערע מחנות רעזערווירט אַ גאַנצן וועלט-טייל, וואוינען אַליין אין ווילעס און פאָרן אין אייגענע אויטאָמאָבילן. זייער עמיגראַציע-פאַרבאָט ווענדעט זיך קעגן די אַרבעטער פון די אַנדערע לענדער. וואָרום ווער זענען די, וואָס מוזן אויסוואַנדערן? בשום אופן נישט די קאַפּיטאַליסטן! זיי בלייבן ליבער אין זייערע היימען, ווו זיי האָבן גוטע פּאָזיציעס. דאָס קאַפּיטאַל קאָן מען לאָזן אַרבעטן אומעטום אין דער וועלט און אַליין וואוינען אפילו אין פּוילן אָדער רומעניע. נאָר די אָרעמע זענען עס, וועלכע ווערן געצוווּנגען פון די ווירטשאַפטלעכע פאַרהעלטנישן צו נעמען דעם וואַנדער-שטעקן אין דער האַנט.

„פאַראַן צוויי סאָרטן פון ראַצן*)
די הונגעריקע און די זאַטן
די זאַטע בלייבן אין זייער הויז
די הונגעריקע וואַנדערן אויס“.

האָט נאָך היינריך הײנע געזונגען. וואוהין אָבער זאָלן וואַנדערן די הונגעריקע ראַצן, ווען אומעטום פאַרשטעלט אַ גרויסע וואַנד, זייערע וועגן?

אויפן פּיעדעסטאַל פון דער פרייהייטס-שטאַטוע אין ניו-יאָרקער פּאָרט זענען איינגעקריצט די ווערטער: „שיקט אונז אייערע באַדריקטע מאַסן, וואָס דאָרשטן נאָך פרייהייט“.

די אַמעריקאַנער מוזן אויסמעקן די שיינע ווערטער, ווייל זיי האָבן באַזייטיקט די הויכע אידעאַלן פון מענטשן-ליבע פון אַמאָל. זייערע טויערן זענען הערמעטיש פאַרשלאָסן און קיין שום באַדריקטער קאָן נישט מער אַריינקומען.

אַמעריקע, וועלכע איז אַ דאַנק דער וועלט-מלחמה געוואָרן דאָס רייכסטע לאַנד, דער באַנקיר פון דער וועלט, פאַרגעסט אַז ס'פאַרדאַנקט אייראָפּאַ דאָס גאַנצע עשירות פון זיין מאַכט-פּאָזיציע. אייראָפּאַ האָט געליפערט די מענטשן און דאָס קאַפּיטאַל פאַרן אויפבוי פון אַמעריקע, און איצט מעגן אהין עמיגרירן אויס דרום-אַמעריקאַ מולאַטן, מעסטיצן און אינדיאַנער, און די אייראָפּעער איז עס פאַרווערט. די אַמעריקאַנער באַהאַנדלען אונז ווי אָרעמע קרובים, וועלכע ס'איז גענוג צו שיקן אַ נדבה, כדי זיי זאָלן בלייבן אין דער היים...

*) שטשערעס.

דאָס געוויסן אָבער ענגבערט זיי דאָך אַביסל און זיי געפינען אויס פאַרשער און געלערנטע, וועלכע פּרוּוון טעאָרעטיש באַגרינדן אָט דעם פאַרבאָט פון וואַנדערן. אין דער באַוואוסטער „סאָציאָלאָג ראָס, וועלכן מיר האָבן שוין נישט איינמאָל ציטירט אויף די קאָלומנעס פון די „טש. בל.“ נעמט זיך אונטער צו פאַרטיידיקן אָט דעם שטאַנדפּונקט אין זיין בוך „פּלאַץ פאַר אַלע“?

די אַמעריקאַנער — זאָגט ראָס — האָבן הויפּטזעכלעך מורא פאַר די פאַרביקע, וועלכע האָבן אַן אָריענטאַלישע באַציונג צו אַלעמען.

„קולים, וועמענס מלבושים פ'באַשטיין פון שמאַטעס, וועלן זיך פאַרשפּרייטן צווישן די קינדער פון די וויקינגער און פּוריטאַנער...

די גייסטיק הויך-שטייענדיקע וועלן צענויפגעשטופּט ווערן איינעם מיט מענטשן, וואָס דינען צו עבודה-זרות, טראָגן אַמולעטן און גלויבן אין אַן עין-הרע. אויף דעם זעלבן אַרבעטס-פּלאַץ וועלן זיך קאָנקורירן מענטשן, וועלכע עסן פלייש, מיט די וואָס עסן בשותפות אויס איין שיסל, אַזוינע, וואָס פוזן האָבן אין דער הייס אַ טעפּיך און די פאַר וועלכע אַ נאַקעטע ערד איז גוט גענוג צום שלאָפן. די וואָס האַלטן בכבוד זייערע פרויען מיט אַזוינע, וועלכע באַטראַכטן די ווייבער אַלס זייער באַזיץ, אַזוינע וואָס שיקן זייערע קינדער אין די שולן מיט די, וואָס עקספּלואַטירן די אַרבעטסקראַפט פון זייערע קינדער. עלעמענטן מיט אַזוינע פאַרשידענע טראַדיציעס קאָנען זיך נישט פאַרשטיין!..“

ווייטער ווייזט ראָס אָן, אַז די עמיגראַנטן פון אַ נידריקן לעבנס-שטייגער ווערן פאַראַזיטן אויף דער העכערער קולטור פון די אַמעריקאַנער. זיי קאָנען אַ דאַנק די אַמעריקאַנישע ציוויליזירטע צושטאַנדן אויפציען זייערע צאָלרייכע קינדער, בשעת אין זייערע אַלטע היימען איז עס נישט מעגלעך געווען און דער טויט האָט געמוזט רעגולירן זייער גרויסע פּרוכטבאַרקייט.

אַזוי אָבער שטויסן אַרויס די עמיגראַנטן מיט זייער נידריקער לעבנס-מדרגה די היימישע, אַדאַנק דער הילף וואָס זיי זענען אין דער נייער היים.

צוליב די טעמים האָבן די אַמעריקאַנער מורא און זענען סקעפּטיש צו די נייע עמיגראַנטן, שטאָט דעם, וואָס זיי האָבן פריער באַהאַנדלט מיט ליבע. באַגרעניצונגען פון דער עמיגראַציע זענען געווען דער פּועל-יוצא.

וועגן דער עמיגראַציע-פּאָליטיק פון די לענדער מעבר לים א'ז פאַראַן אַן אינטערעסאַנטער מאַטעריאַל:

אין יאָר 1868 איז צושטאַנד געקומען אַן אָפּמאַך צווישן דעם קייזער פון כינע און דעם פּרעזידענט פון די פאַראייניקטע שטאַטן, אַז ביידע צדדים וועלן אָנערקענען דאָס רעכט פונם יחיד צו אייגלן זיין היים און זיין בירגערשאַפט.

פערצן יאָר שפּעטער הויבן זיך אָן רדיפות קעגן כינעזישע אַרבעטער, ווייל די היימישע אַרבעטער באַקומען מורא פאַר זייער קאָנקורענץ. די אַמעריקאַנישע אַרבעטער קעמפן קעגן די כינעזישע, פאַרלוימדן זיי און אַפּעלירן צו די ראַסן-אינסטינקטן.

אַזוי האָבן זיי אויך געקעמפט קעגן די יאַפּאַנישע אַרבעטער. און אַז ס'זענען אין יאָר 1900 אַריינגעקומען קיין אַמעריקע 1000 יאַפּאַנער אַ חודש, האָט זיך אויפגעהויבן אַ געשריי מ'זאָל זיי אַרויסטרייבן. כדי נישט צוצולאָזן פאַר ווייטער די יאַפּאַנישע עמיגראַציע האָבן ביידע רעגירונגען געמאַכט אַ גוט-ווילליקן, לייטישן אָפּמאַך (gentlements agreement) נאָך וועלכן יאַפּאַן האָט זיך מתחייב געווען נישט צו געבן קיין פּאַספּאָרטן צו אַרבעטער, וואָס ווילן וואַנדערן קיין אַמעריקאַ.

אין יאָר 1917 פירן איין די אַמעריקאַנער פאַר די עמיגראַנטן דעם עקזאַמען פאַר אַנאַלפאַבעטן. אַ חוץ דעם איז אַ גרויסער טייל פון אַזיע דערקלערט געוואָרן פאַר אַ טעריטאָריע, פון וועלכער מ'לאָזט נישט אַריין קיין איינוואַנדערער.

נאָך דער מלחמה אין יאָר 1921 ווערט אויס מורא פאַר אַ שטאַרקער עמיגראַציע-כוואַליע, געשאַפן די באַרימטע 3 פּראָצ. ביל, נאָך וועלכער ס'ווערן אַריינגעלאָזט נאָר 3 פּראָצ. פון דער צאָל פון דער באַטרעפנדיקער נאַציע, וועלכע האָט זיך געפונען אין יאָר 1910 אין אַמעריקע. אין יאָר 1924 ווערט דער געזעץ פאַרשאַרפט, אַלס יסוד ווערט אָנגענומען דער צענזוס פון 1890.

אָן די עמיגראַציע-פאַרבאָטן און באַגרעניצונגען זענען נישט שולדיג די אַמעריקאַנער קאַפּיטאַליסטן, נאָר די אַרבעטער, ווי ס'ווייזט עס נאָך ראָס. די קוואָטע איז אַ נצחון פונם פּראָסטן אַרבעטער איבערן קאַפּיטאַליסט, וועלכער דאָרשט נאָך ביליקער אַרבעט.

אויך קאַנאַדאַ היט זיך פאַר די אָריענטאַלן, נאָך אין יאָר 1885 האָט מען איינגעפירט אַ קאָפּשטייער פון 50 דאָלאַר פאַר די כינעזן. אין יאָר 1901 האָט מען געהעכערט דעם סכום אויף 100 און אין יאָר 1904 אויף 500 דאָלאַר. כאָטש אַזוי זענען יערלעך אימיגרירט אַ סך טויזנטער כינעזן, אין יאָר 1923 ווען ס'האָבן זיך קאָנצענטרירט 45 טויזנט כינעזער, האָט מען באַשלאָסן אַ פולשטענדיקן פאַרבאָט פאַר זיי. די יאַפּאַנער מעגן אין אַ צאָל פון 150 לאַנדאַרבעטער יערלעך איינוואַנדערן.

אַ באַזונדער קאַפּיטל איז די עמיגראַציע-פּאָליטיק פון אויסטראַליע:

דער גאָלד-רויש פון די 50-גער יאָרן האָט צוגעצויגן 60,000 כינעזער, וועלכע האָבן געאַרבעט אין די קאָלאָניעס וויקטאָריאַ און נייזידוועלס. פאַר ווייטער האָט מען באַשלאָסן, אַז יעדעס שיף מעג נאָר מיטברענגען אַ געוויסע צאָל פון די געלע.

אין די 70-גער יאָרן האָט מען געשאַפן נייע באַגרעניצונגען, וועלכע זענען אַרויסגערופן געוואָרן אויס מורא פון די אַרבעטער פאַר דער כינעזישער קאָנקורענץ.

אין יאָר 1900, ווען ס'איז פאָרגעקומען די פאַראייניקונג פון די אויסטראַלישע קאָלאָניעס צו איין בונד איז תיכף געשאַפן געוואָרן אַן עמיגראַציע-פאַרבאָט. אין פּרינציפּ ווערט נישט אויסגעשלאָסן קיין שום פאָלק און אויך נישט קיין שום ראַסע, אָבער ס'ווערט נישט אַריינגעלאָזט קיינער, וואָס קאָן נישט שרייבן אַ דיקטאַט פון 50 ווערטער אין אַ אייראָפּעאישער שפּראַך. דערמיט זענען די אַזיאַטן באַזייטיקט געוואָרן אַלס עמיגראַנטן.

ראָס מיינט, אַז אַזוי לאַנג די אַזיאַטישע פעלקער וועלן נישט אויפהערן זיך צו פּרוכפּערן און מערן אָן אַ סוף, איז נישט כדאי אַריינצולאָזן זייער איבערפּראָדוקציע אָן מענטשן, ערשט ווען זיי וועלן זיך האַלטן נאָך דער מערבדיקער סעקסואַל-מאָראַל, קאָן מען עפענען פאַר זיי די טויערן.

אַזוי זעט אויס די טעאָרעטישע מאָטיווירונג פונם אַמעריקאַנישן עמיגראַציע-פאַרבאָט.

אמת, אייניקע אַרגומענטן קען מען נישט סותר זיין אָבער די איבריקע טעמים דערוועקן דעם חשד, אַז די אַמעריקאַנער פילן זיך גוט אויף זייערע פולע פלייש-טעפּ.

טרעפט דאָך זייער באַגרעניצונג צו עמיגרירן אויך הויכציוויליזירטע אייראָפּעאישע פעלקער און נישט נאָר אַזיאַטן? און ראָס אַליין איז מודה, אַז אַמעריקע קאָן נאָך אַריינעמען טאָפּלט אַזוי פיל מאָל וויפיל ס'האָט איצט באַפעלקערונג.

אויף ראָס'ס שאלה צי ס'איז דאָ פּלאַץ פאַר אַלע, האָבן מיר די תשובה, אַז די וועלט איז נישט געדיכט באַפעלקערט. ס'פעלט נאָר אַ ראַציאָנעלע אָרגאַניזאַציע, וועלכע זאָל פאַרטיילן די נאַטירלעכע אוצרות פון דער וועלט פאַר יעדער ראַסע און פאַר יעדן פאָלק. און כאָטש אַ סך זענען פּעסימיסטיש שאַפט זיך דאָך אַ נייער גערעכטער וועלט-סדר!

היינריך דעליגדיש.

אַ פאָרשטייער פון „ייוואָ“ אין רומעניע.

ביי היינטיקן טאָג, נאָך עטלעכע יאָר פון יי. וו. אָ.-טעטיקייט, דאַרף מען שוין נישט אָנהויבן דערוויזן אויפסניי וועגן דער גרויסער נחיצות פון דער קולטור-אינסטיטוציע פאַר זאַמלען די אוצרות פון אונזער דורות-לאַנגער וויסנשאַפט, יידישער וויסנשאַפט, יידישער וויסנשאַפט, און אָפּהיטן דעם שארית-הפליטה, וואָס איז צעזייט און צעשפּרייט אויף אַלע פיר עקן וועלט, אַז ס'זאָל נישט גיין פאַרלוירן פאַר אונז און פאַר די קומענדיקע דורות.

די כלאַרליי פאָלקלאָר-קאָלעקציעס, פאָלקס-מעשיות-לעך, פאָלקס-ווערטלעך, און אַנדערע אַנאָנימע שאַפונגס-דאָקומענטן, וואָס ווערן אַזוי פלייסיק באַאַרבעט אין די פאַרשידענע אָפּטיילונגען פון „ייוואָ“ און ועל כולם די פּראַכטפולע אַרויסגעגעבענע ביבליאָגראַפישע, עטנאָגראַפישע און היסטאָרישע „שריפטן“, וואָס דער יידישער וויסנשאַפטלעכער אינסטיטוט לאָזט אַרויס פון צייט צו צייט — זיי זענען עס די לעבעדיקע עדותן וועגן דער פּרוכטבאַרער אַרבעט פונם וויסנשאַפטס-היכל אין ירושלים דליטא פאַר די פאַר יאָר פון זיין עקזיסטענץ.

אָבער מיט בלויז פּלאַטאָנישער סתם-סימפּאַטיע, וואָס גייט נישט האַנט ביי האַנט מיט ממשותדיקע מאַטעריעלע מעשים, איז שווער און כמעט טאַקע אומעגלעך צו פירן אַזאַ ערנסטע אַרבעט, ווי דער יידיש וויסנשאַפטלעכער אינסטיטוט האָט זיך פאַרמאָסטן און פאַרמעסט זיך ערשט אָצינד צו לייסטן.

מיר באַגריסן, דעריבער, דעם באַשלוס פון „ייוואָ“ צו דעלעגירן צו אונז קיין רומעניע אַ ספּעציעלן שליח, וועלכער זאָל אַרויסטראָגן אין דער ברייטער יידישער עפנטלעכקייט דעם געדאַנק פון „ייוואָ“ און איינלייטן אַ ברייטע אַקציע לטובת זיינע אינסטיטוציעס.

דער דאָזיקער שליח, ה' טשערניכאָוו, קומט צופאָרן צו אונז אין אַ פּאָר טעג אַרום און וועט אָפּהאַלטן דאָ אַ גאַנצע רייע פון לעקציעס און באַשפּרע

כמאַראָווסקי.

מאָדערנסטע רוסישע ליטעראַטור*)

(עטיוד)

IV

געאָרגי גרעבענשטשיקאָוו.

מיט וואָס פאַר אַ כח פאַרטרייבט ער די שאָטנס פון אומרו, שנאה און נערוועזער צעשרויפטקייט, וועלכע קוקן אַרויס מיט אַנגעצונדענע אויגן פון דער נייער רוסישער ליטעראַטור? ווי שעפּט ער מוט און דערוועקט זיך איינצושטעלן פאַר דער באַליידיקטער, מיט הויך פאַרטריבענער, אַלטמאָדישער געליבטער, דער אַבסטראַקטער מענטשן-ליבע? וויאַזוי קלעקט אים אָטעם אונטערצונעמען אַזאַ גרויסע און ברייטע עקספּעדיציע אין די מדבריות פון מענטשלעכן גייסט אין זוכן דאָרט דעם ספק-אוצר, די זעלטענע אויפלייכטונגען פון דעם נשמה-יתירה-גאָלד?...

איז ער קורצזיכטיק צום בלוטיקן, מענטשנפרעסערישן היינט אָדער פאַרמאָגט ער די מאַגישע קראַפט פון אַ פאַקיר, וואָס ער איז גובר די פענטעדיקע ערד-צוציענגען און באַקומט מעגלעכקייט אַריינדרינגען מיט אולטראַ-שאַרפן בליק אין די גרעניצלאָזע פּערספּעקטיוון פון לעבן?...

גרעבענשטשיקאָוו איז ווייט פון די ביידע פּאָליוסן. ער א'ז אָבער פון די זעלטענע עקזעמפּלאַרן עכט-רוסישע מענטשן, וועגן וועלכע מ'האָט געטרוימט, אַז זיי וועלן דער וועלט ברענגען דעם געשמאַקן ריח פון שוואַרצער ערד, אָבער מאַמעדיקער ערד, סיביר — זיין היים — דאָס ברייטע שטיק וועלט מיט ריזיקע כחות פאַרבאַהאַלטענע אין דעם, קאָן שענקען איר קינדער קראַפט, ווילן און אַפּעטיט, פריש און אוראַלט זענען דאָרט: די לופט, די וועלדער, טייכער; די נאַטור פאַרמאָגט דאָרט שטייפע, פּרוזשין-אַרטיקע מוסקולן און די מענטשן זענען הונגעריקע צום לעבן, גיריקע און געראָטן אין זייערע אוראַלטערן פון פאַרהיסטאָרישע ציטן, ווען זיי טוען אפילו אָן דעם אייראָפּעאישן פראַק. גאָט איז דאָרט נאָך אַ לעבעדיקער און מענטשן האָבן נאָך חשק אַריינצוקוקן און דערקענען זיין אמתן אויסזען. אין אייראָפּע שענקט מען אַבטונג יעדן, וואָס קאָן פאַניבראַטיש אַ שנאָל טון אַ גאָט אָדער אַ געטל, אין גרעבענשטשיקאָווס סביבה איז גאָט אַ הערשער, אַ שונא און אַמאָל טאַקע אַ גאָט, אָבער נישט קיין צאַצקע פאַר דערוואַקסענע קינדער, וואָס האָבן חשק צו שפּילן אין פילאָזאָפישן פוטבאָל. איז טראַגיש דערפאַר דער מזל פון זיינע העלדן ווי די פערזאָנאַזשן פון דער וועלט-גריכישע טראַגעדיע — יעדע הינד זייערע אַ רעזולטאַט פון עמיצנס אַ גערעכטיקייט, וועלכע איז פאַר זיי אומפאַרשטענדלעך און קעגן וועלכער זיי קעמפן.

„מיקולאַ בויאַנאָוויטש“, דער באַנדיט, וועמענס פּרצוף ס'האָט ביז גרעבענשטשיקאָוון קיינער נישט געזען און קיינער נישט פאַרשטאַנען, ווייל אַפילו די טאַלאַנטפולסטע פון די מאָדערנע רוסישע באַמערקן ניכער די קאָנוואָלסיווע שנאה און ענגאָאיזם-אויפרייסן ווי דעם מעטאַמאָרפאָזע-וועג פון מענטש צו חיה, איז שוין אַ ווערק פון גרויסער קינסטלערישער ווערט און אַ געלונגענער אָרט זיך אָנגעמען פאַר דעם מענטש אין מאַכט פון טייוול. גרעבענשטשיקאָוו שעמט זיך נישט פאַר דעם שם פון מענטשן-ליבהאָבער. ס'איז אַ שטאָלץ פאַרטצוזעצן די נאָבלע טראַדיציע פון די רוסישע גרויסמייסטערס פון פּראָזע און ליידנשאַפטלעך זיך דערגרונטעווען צו דער סבה, וואָס פאַרקריפּלט די אומגליקלעכע, בייזע און דערנידריקטע. דאָס סיבירער דאָרף, דער קליינער מיקולאַ, וואָס פירט זיך אויפן טייך די פיסלעך, ווייל ער האָט קיין שטיוול און דעם טאַטנס האָבן די קינדער אויפן גליטש אַראָפּגעשלעפּט, די שיינע שוועסטער, אַריינגעטריבענע אין שאַנד צוליב דעם פערדישן געהירזשעריי פון דאָרפישע צבועקעס, איר חתן, דער סלאַווישער ריז, דער שפּעטערדיקער אַנטרייבער פון דער „טראָיקאַ“ אויף די סיבירער טראַקטן, אָט דאָס גרויסע קינד, וואָס וואָלט זיך אַריינגעפּאַסט אַזוי גרינג אויך אין דער ראַם פון לעבן פון צאַריק מיט אַ פּאָר טויזנט יאָר, דער אַלטער בינען-היטער, פון וועלכן ס'שמעקן זיינע יאָרן און מילדע חכמה ווי זיין טייערער האָניק, די דענראַדירטע, צעגרונד-געגאַנגענע קאַטאָרזשאַנעס, אויף סיבירער סטעפּעס זינגענדיקע זייער שרעקלעך מענטשלעכע טרויער און בענקשאַפט, האָט גרעבענשטשיקאָוו אַזוי געדיכט-פאַרביק געשילדערט, אַזוי אַפּאָלאָגעטיש פאַרטיידיקט דעם אַנאַרכישן אויפרייס פון רוסישן פויערטום פון זיינע גזלנישע אָנפירער און באַגייסטערער.

דאָס ווערק איז אָבער ערשט אַ טרעפּ. גרעבענשטשיקאָוו האָט מעכטיקע פליגלען, פאַרנעם און אומאויסשעפּלעכער גלויבן און ליבע צום מענטש און זיינע אייביק-אידעאַליסטישע צום הימל-ווענדונגען. און ער האָט זיך פאַרמאָסטן צו שאַפן די עפּאָפּיי פון אַ סיבירער „זשאַן קריסטאָף“. אין צוועלף בענדער „צוועלף סימוואָלישע טרעפּ צום אוניווערסאַלן טעמפּל פון שלום“ דאַרף פאַר אונז אויפקלעקן זיך דער מאַרטירער-וועג פון אַ טיף רעליגיעזער, עטישער פּערזענלעכקייט.

וואַסילי טשוראַיעוו געהער צו אַ סיבירער סעקטאַנטישער משפחה, די גרינדער פון וועלכער זענען געווען גרויסע זינדיקער מיט קאָכנדיק בלוט צו תאווות געווען. די רחבות פון סיביר האָט זיי געלייטערט, אָבער גאָט א'ז געוואָרן אַ היימישער, אַ משפּחהדיקער. יעדער ראש-המשפחה, ווי וואַסילים

*) זע „טש. בל.“ נר. 25, 26 און 29.

יוועלן און זייגערס בוכהאַלץ, נאַר רינגפּלאַץ 6
29 יאָר דאָס פאַר-טרויען פון די קונים.

איז דער עמיגראַנט הפקר?

מ'שרייבט אונז:

עקאָנאָמישע און פּאָליטישע קריזיסן זענען אין אלע צייטן געווען די טרייבנדיקע כוחות פאַר דער אינטענסיווירונג פון דער יידישער עמיגראַציע. ס'איז דערפאַר פאַרשטענדלעך, אז מ'ר דאָ, וואָס לעבן אבער איינע פון די שווערסטע קריזיסן פון דעם אויבנדערמאָנטן מין, האָבן איינזייטיק פאַר אונזערע אויגן א בילד פון א באַלעבטער עמיגראַציע. דאָס דאָזיקע בילד שטעלט מיט זיך פאָר אויף איין זייט דעם נסיסה-צושטאַנד פון די אָפּשטאַרבנדיקע יידישע פּרנסות מיט זייערע משהיתים, דאָס איז דער אומ-ברחמנותדיקער שטייערדרוק און די געדולדעטע רויב-ווירטשאַפט מצד די דירה- און געלד-ווכערער; אויף דער אנדערער זייט בלאָנזשען אָרעמע עמיגראַנטן און ערב-עמיגראַנטן, לרוב קוואַליפיצירטע האַנדווערקער און כמעט גוט פאַרפונדעוועטע נעוועזענע סוחרים, שענקער, קרעמער א. א. וו., ביז זיי פאַלן ענדלעך אריין אין עמיגראַציע-שטראָם, וועלכער פאַרטראָגט זיי מעבר-לים. א דאַנק דער הערמעטישער אָפּגעשלאָסנקייט פון די נאָרד-אַמעריקאַנער לענדער פאַר נייע עמיגראַנטן, האָט זיך דער עמיגראַציע-שטראָם פאַר-קערעוועט אין די לענדער פון צענטראַל- און זיד-אַמעריקע, שאַפנדיק דאָרט א נייעם יידישן ישוב מיט מיט אלע זיינע מעלות און חסרונות. די אומאָריענ-טירטקייט אין די רייען פון די עמיגראַנטן און די וואָס גרייטן זיך צו עמיגראַציע, נוצן אויס געוויסנלאָזע פּאַראַזיטן, וועלכע כאַפּן זייערע פיש גאַנץ באַזונדער אין דעם מוטנע וואַסער פון די אָפּגעשטאַנענע שטעדט און שטעדטלעך פון בעסאַראַביע. כאַראַקטעריסטיש פאַר די עקספּלואַטאַציע-השגות פון די דאָזיקע פּאַ-ראַזיטן זענען די טאַקסן, וועלכע זיי האָבן זיך גע-שטעלט פאַר זייער געלייסטעטער „אַרבעט". פאַר אַן עמיגראַנטן-פּאַס איז די מינימאַל-טאַקסע 6000 ליי, פאַר די טראַנזיטוויזעס, וועלכע באַקומען זיך לרוב בחנם אָדער פאַר גאָר א קליינעם אָפּצאָל, איז ביי זיי די מינימאַל-טאַקסע 2000 ליי א. א. וו.

די שאלה „צי זענען עמיגראַנטן הפקר?" מוז דערפאַר אַוועקגעשטעלט ווערן אין א ברייטן פאַרנעם. די יידישע קהלות פון אומעטום זענען יוצא דערמיט וואָס ערגעץ-ווו געפינט זיך אן אינסטיטוציע, וועמען ס'פאַלט צו די אויפגאַבע די עמיגראַנטן צו שיצן, נישט פרעגנדיק צי רייכן אויס די מיטלען פון דער דאָזיקער אינסטיטוציע, כדי צו קאָנען באַפרידיקן די טאָג-טעגלעכע צו זיי געשטעלטע פאָדערונגען מצד די עמיגראַנטן, וועלכע ווענדן זיך צו זיי. דערביי איז צו באַמערקן, אז צו זיי ווענדט זיך נאָר א קליינער טייל פון די עמיגראַנטן, בעת דער גרויסער טייל פאַלט אריין אין די הענט פון די פריער דערמאָנטע פּאַראַ-זיטן.

נויטיק איז דערפאַר א ברייטע אויפקלערונגס-אַרבעט אין דער פּרעסע און דורך ארויסטרעטונגען און פאַרזאַמלונגען מיט דעם צוועק, צו היטן דער וואַקסנדיקער עמיגראַנטן-מאַסע פאַר וועמען זי מוז זיך אויף יעדן פאַל היטן, כדי נישט ניזוק צו ווערן מצד די הינקלאַגענטן, וועלכע גיבן זיך אויס אלס זייערע באַגליקערס.

כדי איז אָנצוווייזן, אז „היאַס-עמיגדירעקט", גע-זעלשאַפט צום שוץ פון יידישע עמיגראַנטן אין טשערנאָוויץ, אלס אָפּטיילונג פון די דריי גרויסע געזעלשאַפטלעכע אינסטיטוציעס „היאַס-יקאַ-עמיגדי-רעקט", וועלכע זענען פאַראייניקטע באַקאַנט אונטער דעם נאָמען „היקעם" איז צוגעטרעטן צו א פּראָפּאַגאַנדע-אַקציע לטובת די אומאָריענטירטע יידישע עמיגראַנטן-מאַסן אין דעם כאָטינער קרייז און ס'איז צו דער-וואַרטן פון די יידיש-געזעלשאַפטלעכע טוער, אז זיי וועלן די דאָזיקע אַקציע שטיצן, כדי פאַר דער ברייטער עפנטלעכקייט צו באַווייזן, אז דער עמיגראַנט איז אַבסאָלוט נישט קיין אויסבייטונגס-אָביעקט, אז ער איז בשום אופן נישט הפקר.

ק. ש.

באַראָכאָוו-פייער. צום 12-טן יאָרצייט פון בער באַראָכאָוו אָרדנט איין די לאָקאַל-אָרגאַני-זאַציע „פּועלי ציון" טשערנאָוויץ

שבת, דעם 21-טן דעצעמבער,

פּינקטלעך האַלב 9 א זייגער אין אָוונט אין אַרבע-טער-היים „פּועלי-ציון" (שולגאַס נר. 16), א

באַראָכאָוו-פייער

מיט פאָלגנדיקן פּראָגראַם: 1. דערעפענונג; 2. פעסטרעדע; 3. פּאַרטרעגע און פאָרלעזונגען.

אלע פריינט און סימפּאַטיקער ווערן געלאַדן אָנ-טייל צו נעמען ביי דער פייער.

יונג-רומעניע.

בערנהאַרד שנאַבל, סיגעט.

צום מאַרטירער.

גלויב נישט, אז אלץ איז פאַרלוירן געגאַן,
אז ביסט געבליבן אליין
און אין די פאַראומעטע ווענט פאַרשווינדט
דיין זיפץ און דיין געוויין —
דאָרט ווייט, ווייט אריבער דיין טונקל פענסטער
איבער די גרויסע מויערן,
הילכיקע גאַסן רעשדיקע ווען
צווישן פריידן און ליידן
לעבט א מענטש,
אן אומבאַקאַנטער חבר —
און ווען אין צייט פון שטילער נאַכט
ער פאַרלעשט זיין פאַרויכערט לעמפּל
און פאַלט א צעבראָכענער, צעפרוירענער
קלערט ער פון דיר און פון די איינזאַמע שעהן
ביז אויף די שטילע הימלען
פאַרלעשן זיך די טויטע, בלישטשענדיקע שטערן...

כאָטש ווער דו ביזט, איז ער דיין ברודער —
אלצאיינס צי וועגן ליבע, צי נקמה,
צי וועגן פינסטערן מזל
זענען געקייטלט דיינע הענט —
ער פרעגט נישט
צי דו האָסט געוואָלט דערלאָזן א וועלט,
מיט קרבנות אָנפולן דיין געדאַנקען-פעלד;
צי וועגן א קבר געעפנט —
ער משפּט דיך נישט
און רירט נישט דיינע הייליקע ווונדן
נאָר ווען אין נאַכט —
צו זיצט דער קאָפּ איינגעבויגן,
פאַרבאָרגן, פליט ער צו דיר
אויף די פליגלען פון פאַרבלאָנדזשעטן געדאַנק.

הער נאָר,
ס'איז זיכער דער ווינט,
וואָס קומט דורך די אייזנס פון דיין פענסטער
און גלעט דיין בלייערן פּנים
דער שאָטן, וואָס שטרעקט א האַנט צו דיר —
דער חלום, וואָס האַלט דיך און קישט
פאַרלוירענער און פאַרשטויסענער.

על חטא שחטאתי בשאַרזשן.

מיר האָבן שוין איינמאָל געשריבן*) וועגן דער פּראָטעסט-כוואַליע, וואָס האָט זיך א שיט געטון מצד דער ליטוואַפּאָווּשטשענע, קעגן קוויטקאַ וועלכער האָט אין זיין בוך „גערענגל" אָפּגעדרוקט עטלעכע שאַרזשן.

קודם האָט זיך באַקומען דער איינדרוק, אז קוויטקאַ איז קאָנסעקווענטער פון זיינע פאָרגענגערס „אָפּגעשמיסענע" (בערגלסאָן, מאַרקיש) און לאָזט זיך נישט. פאַקטיש האָט אויך דער קאַמף א קעגן דעם נייעם עובר קוויטקאַ, אַנגענומען אנדערע פאָרמען, מחמת קוויטקאַ האָט זיך פון אָנהויב געוועהרט און א דאַנק זיין „דרייסטקייט" צו פרובירן זיך נישט לאָזן — האָט ער אויך באַקומען אנהענגערס, אזוי אַרום האָט זיך נישט קוויטקאַ פאַרטיידיקט, נאָר ס'איז אנט-שטאַנען א קוויטקאַ-גרופּע, וועלכע האָט זיך גע-שטעלט און דער דעפענסיווע א קעגן ליטוואַקאָוו עפּשטיין עט קאָמפּ.

סוף כל סוף איז קוויטקאָ נישט ביינעשטאַנען דעם נסיון, און האָט אָפּגעדרוקט דאָס שוין באַקאַנטע שאַבלאָן-חרטה-בריוול על חטא שחטאתי בשאַרזשן, און ס'איז צו האָפן אז די לייטזעליקייט פון זיין מאַיעסטעט מוי-לי, וועט אים אומקערן דעם ביי אים נאָר וואָס צוגענומענעם הכשר.

מיר ברענגען דאָ צוויי שאַרזשן פון קוויטקאָס בוך „גערענגל", דורך וועלכע זייער מחבר האָט געהאַט דורכצומאַכן אזוינע ביטערע ראַנגלענישן:

דער שטינק פויגל מוילי

די לעצטע נעכט, יעדער נאַכט,
קומט אויף אונזער דאַך
דער שטינק פויגל מוילי.

דער מריק פון זיין שנאָבל איז דין,
איז ריפּעדיק דין, יעדער קלאַנג איז א שפּין.

די לעצטע נעכט, יעדע נאַכט,
ער שטעלט זיך אוועק אויפן דאַך
און לאָזט אויף אונז די שפּינען אָפּ
אויף דינעם געוועב פון אונזער שלאָף.

אונז דאַכט, אונז דאַכט, — ער שטייט אויפן דאַך
און ציט אויס זיין שנאָבל, דערלאַנגט
אין שטוב, ווערט א געשטאַנק.

איז גרויס דער פאַרדראָס, דער ווייטיק גרויס:
מיר קענען פון בעט נישט דערלאַנגען
צום דאַך פונם הויז
צו פּאַקן דעם שטינק-פויגל דאָרט,
אויפן דאַך, אויף זיין הויכן אָרט.

*) זע „טש. בל." „חרם אויף ייד. שרייבערס".

כונגען וועגן יידישער וויסנשאַפט און וועגן דער באַ-דייטונג פון „יוואָ" אלס אָפּהיטער פון דער דאָזיקער וויסנשאַפט.

דער ערשטער באַזוך פונם שליח פון „יוואָ" קומט פאַר אין טשערנאָוויץ, ווו ח' טשערניכאָוו, וועט ארויסטרעטן און רעפערירן וועגן דעם יידישן רענעסאַנס.

ס'איז צו דערוואַרטן, אז די גרופּע „פריינט פון ייד. וויס. אינסטיטוט", וועלכע האָבן אין די לעצטע חדשים ארויסגעוויזן א סך איניציאַטיוו, וועלן דורכ-פירן די נויטיקע אַקציע אויף צו שטאַרקן און שטיצן מאַטעריעל דעם אזוי וויכטיקן אינסטיטוט.

(מ.)

פאַטער אפילו, קאָן זיין דער כהן און ריטואַל-אויס-פירער. זייער לעבן — ווי דאָס לעבן פון זאָרגלאָזער היה און פויגל אין פעלד. ריח פון ערד, וואַלד און וואַסער פאַרשיכורט, די פּלייצעס וואַקסן אין דער ברייט, דער קערפּער גראַניט-פעסט און די נשמה אין גלייכגעוויכט. צוליב די אינטערעסן פון פאַרטיידיקן דעם איינענעם, אויסגעטראַכטן קריסטוס, שיקט דער אַלטער שטוראיעוו דעם שוואַכקערפּערדיקן זון אין ווייטער מאָסקווע שטודירן רעליגיעזע פילאָזאָפיע און דאָרט ערשט, ביים שיין פון גלויבנסלאָזער קולטור, וועקט זיך ביי וואַסיליען דער חילן צו דערפענען גאָט. „יאָ, — טענהט ער — כ'וויל דערזען דיין אור-ראַלט פּנים, רבונו של עולם". דער מאָדנער סטודענט פון טעאָלאָגיע דרייט זיך אין יוגנט-קרייזלעך, וואָס מאַכן פּאָליטיק, ס'ליבט זיך אין אים איין זיין שפּעטערדיקע לעבנס-חברטע נאַדיעזשדאַ סיערגעיעוונאַ. ער באַמערקט זי נישט און ווען זיין האַלב ווילדער ברודער, דער ריז, וויקול, דאָס נאַאיווע סיבירער סטעפּ-קינד, קומט קיין מאָסקווע, פאַרט נאַדיעזשדאַ וואַסיליעוונאַ אוועק מיט אים, א ביסל אויס נקמה און א ביסל אויס ניי-גיריקייט, צו די אַלטייער בערג. די ווילדע קראַפט פון וויקולן, דאָס אומבאַרירט פּאַטריאַרכאַלישע לעבן פון דעם פאַרוואָרפענעם עק באַצויבערן זי, די רוסישע קורסיסטן, וואָס האָט ערשט נעכטן מתפּלל געווען אויף דעם מאָסקווער קינסטלערישן טעאַטער, אויף סטאַניסלאַווסקין, קאַטשאַלאָוון, אויף דעם שרייבער טשעכאָוו און זיינע „דריי שוועסטער" און „ווישנל-גאָרטן". וואַסילי קערט זיך אויך אהיים, פירט דיסקוסיעס מיט אנדערע סעקטאַנטישע גרופּן און אַנטפּלעקט פּלוצים, אז נאַדיעזשדאַ וואַסיליעוונאַ איז דער אוצר, וועלכן ער האָט אַזוי נאַריש אוועקגעשענקט עמיצן אנדערש. זי, א געפאַנגענע פון וויקולס בערישקייט, פון זיין ווילדקייט און פיזישער קראַפט, קערט זיך אום צו וואַסיליען און דער ערשטער דונער איבער די טשור. „יעווס פאַרפונדעוועטקייט ברעכט אויס. דער אַלטער דאָמב, דער פאַטער, פאַלט ווי אונטערגע-זעגט פון צער און בושה, א קללה לאָזט זיך אַראָפּ אויף דעם ברודער מיט די נישט געצוימטע פאַרלאַנ-גען. ער, וויקול, פאַרשיכורט זיין טרויער און אין אַנ-פאַל פון דענערווירונג פּרוּווט מאַכן א שׂרפה און גייט אויף קאַטאָרגע. וואַסילי פירט אָפּ דאָס ווייב, פאַרלאָזט זיין היים און ווערט א מיטגליד פון א וויסנשאַפטלעכער עקספּעדיציע אין רוסלענדישער אזיע אלס ספּעציאַליסט אין רעליגיעזע פראַגן. ס'איז ביי אים א פאָרזעצונג פון זיין ציל און לעבן — צו דערקענען דעם אמת און דאָס געטלעכע. נאָך א גע-וויסער צייט געזעגנט ער זיך מיט זיינע חברים, לאָזט ביי זיי איבער א נישט אָנגענעמען געפיל, דער-פלערט, אז ס'זענען אים נמאס געוואָרן די „מזרח-געטער, כ'וויל זיך אומקערן צו די מערבדיקע".

אין די ווילדע קענטן האָט ער „געוואָלט אריינ-אָטעמען אין זיך כוחות אויף צו פאַרשעמען די איינענע מאַכטלאָזיקייט", געוואָלט איבערבעטן „די שטאָלצע ארויפשיזונגען פון פאַנטאַסטיק און די א ביסל פּחדנות-דיקע צוגעבונדנקייט צור ערד"; דאָ האָט ער גערעכנט צו געפינען רו נאָך דעם קאָלאָסאַלן קלאַפּ, וואָס דאָס לעבן האָט אים געגעבן, געוואָלט געפונען צוריק די גאַנצקייט און אויסהיילן זיך פון פיינלעכן געפיל, אז ער איז „געגאַנגען פאַרטיידיקן א קליינעם היימישן גאָט און דעם גרויסן, אַלוועלטלעכן גאָט פאַרלוירן". מיט אים גייט אוועק פון דער עקספּעדיציע א פּויער אַניסים, א יעגער. וואַסילי קאָן נישט גיין צוריק אין שטאָט. זיין עטישער חוש פאָדערט שאפונג און אויס-קויפן פון זינד. קעגן דעם חילן פון דער פרוי, וואָס ליידט גרויזאַם פון דעם געשעענעם אין לעבן און פון איר מאַנס צעשויבערטע, טעמפּעראַמענטפולע זוכענישן אין לעבן, קויפט ער א שטיקל ערד, באַזעצט זיך אויף איר און פּרוּווט צוזאַמען מיט אַניסימען, דאָס שאַפן א באַזע פאַר זיין נייעם לעבן. איין שרעק-לעכער מאָמענט וואַשט אָפּ זיין רו — די באַקעגע-ניש מיט זיין ברודער וויקול, דעם אַנטלאָפענעם פון קאַטאָרגע. וויקול, אין בגדים פון א לומפּ, וויל האַר-גענען וואַסיליען פאַרוואונדעט אים נאָר און דערזעט פּלוצלינג די שרעק פון זיין טאַט. איבער וואַסיליען מיט זיין פרוי שפּרייט זיך אויף דער שוואַרצער שאָטן פון אומגליקלעכן, אומשולדיקן, פון לעבן פאַרפייניקטן ברודער. „וויקול האָט זיך אויפגעשטעלט נישט צווישן, נאָר איבער זיי ווי א הייליקער, ווי א גרויסער מאַר-טירער". וואַסיליס לעבן איז איצט א שטיק פלאַם וואָס פאַרברענט אים אליין. ער ליגט אבער אויך אויף דעם מזבח, וועלכן ער האָט מיט די אייגענע הענט געבויט און וואַרט ס'זאָל קלינגען די שעה פון זיין גאולה. אנשטאָט דעם דערטראָגט זיך דאָס שרעקלע-כע שופר-בלאָזן, וואָס זאָגט אָן די בשורה פון מלחמה-אָנהויב. דער פערטער באַנד (די איבעריקע דאַרפן ערשט דערשיינען) שליסט זיך מיט דעם מאַווימדיקן געברומעריי. וואַסיליען איז באַשערט א נייער קרייץ-וועג.

גרעבענטשיקאָוו האָט אים נאָך נישט אַנטפּלעקט. וועט אים אבער קלעקן מוט צו האַלטן זיין העלד אין די זעלבע טענער, באַקומט דאַן די רוסישע ליטעראַ-טור א ווערק פון יענעם סאָרט, וועלכע גייען אריין אין גרויסן פּאַנטעאָן פון די אייביקייט-ווערטן. די גרעסטע מעלה גרעבענטשיקאָווס איז, וואָס ער שעמט זיך נישט צו גלויבן, אין א צייט פון געלייטערטער, ראַ-פינירטער שנאה, אין דעם אז „די ליבע איז די שענסטע פון די זונען-טעכטער, דער וואונדערבאַרסטער פון גאָטס שמייכלען", צו יעדן קאַפּיטל, וואָס זאָגט אָן יסורים, שטעלט ער אלס מאָטאָ דעם מזרח-קלוגן: „אויך דאָס וועט פאַריבער". בלייבן ביי אים בלייבט דער ריינער גלויבן, אז דער מענטש איז גוט, זיינע שטרעבונגען — הייליק, דער וועג צו גאָט אומענד-לעך — ווייט, אבער דערגרייכבאַר...

דעם טאָג דערנאָך, —
חזיין מיר ברענגען אונזער קראפט,
חי געוויינלעך, צו וועבן
פון וואָכן דעם טאפט —
איז דאָ, אויך דאָ, דערפילט אונזער נאָז, —
אויך דאָ איז דער שטינק-פויגל מוילי געוועז
און האָט דאָ זיין ריח געלאָזט...

ביים קאַלענדאַר־קריטיקער אין הויף

ס׳ציט פון סיבות, סיבות זיך די קייט.
און פון זיין לשון קלינגען הויך די ריננען.
דאס הארץ איז פוסט און פוסטקייט קלינגלט.
וואָס ווייטער גייט, — אלץ פוסטער גייט.

— טיו־טיו! טיו-טיו! — רופט ער די עופות צונויף.
די גענז און די הינער — א פולער הויף.
אויך אן אינדיק איז דאָ,
און ווער ס׳קומט נישט אין הויף,
דער איז בכלל אויף דער וועלט נישטאָ...

אביסעלע פראָסע שיט ער,
אביסעלע וואסער גיט ער.
און האָט הנאה: ער איז אָנגעלענט ביי יעדערן.
איינעם פארן קנאקער מאכט ער,
און פונם צווייטן לאכט ער,
און א דריסן ציפעט ער די פעדערן,
ציפעט און מיט נחת טראכט ער:
„איך בין אָנגעלענט ביי יעדערן"...

מוזעאום פון דער קעגנווארט.

א צייט לאנג האט מען זיך גלייכגילטיק באצויגן צו דער סטאטיסטיק און זי געהאלטן פאר א נודנער, נישט אינטערעסאנטער דיסציפלין. און ערשט פאר אייניקע יאָר איז עס געלונגען דעם „געזעלשאפטס-און ווירטשאפטס-מוזעום" אין ווין צו געפונען א מעטאָד, נאך וועלכער סטאטיסטיק ווערט א לעבעדיקער, פאר-אינטערעסירנדיקער ענין. שטאט צאָלן און ציפערן רעדן צו אונז פארביקע בילדער, וועלכע באלעבן און כאַרייכערן אונזער וויסן. די טשערנאָוויצער צייטשריפט „געמיינשאפט" (אין דייטשער שפראך) אָרדנט איין אין דער צייט פון 22-טן ביז 29-טן דעצעמבער אין די לאקאלן פון „מאָרגנרויט" (אויף נר. 6 און 7) אן אויסשטעלונג מיט בילדער וועגן געזעלשאפטלעכע און ווירטשאפטלעכע טעמעס, באזונדערס נעמענדיק אין אכט די פארהעלטנישן אין רומעניע. ס׳וועט זיין די ערשטע אויסשטעלונג אין רומעניע.

די אויסשטעלונג ווערט געעפנט שבת, דעם 21. ד. ה., 8 א זייגער אין אָונט מיט אן אריינפירווארט פון א. מויריבער און בלייבט אָפן טעגלעך פון 1—9 און פון 7—4.

מודעה.

מיכל בייזער — אסתר בערקאָוויטש

זענען מודיע, אז זייער חתונה קומט פאָר דעם 25-טן ד. ה. אין קישאָן (בעסאראביע) און פארבעטן אויף דעם וועג אלע חברים.

Dr. P. Lieber

שפעציאליסט פאר אינערלעכע קראנקהייטן
און עלעקטערישער טעראפיע

האט פארגרעסערט זיין
אינסטיטוט פאר פיזיקאלישער און עלעקטרישער טעראפיע
אין דער
דר. רייסגאס 20 א.

דיאטערמישע באהאנדלונג פון די רעומאטישע מוסקלן און גלידער-שמערצן, קאָמבינירטע באהאנדלונג פון דיאטערמיע און קווארץ-ליכט פאר אסטמא בראנציאלע און אנגינא פעקטאָריס.

באשטראלונגען מיט הויך־זון ארזאנוואליזאציע.

פיין־בעקעריי
ח. האלים
אודהרמאכערגאס נר. 9

ניי רעמאנטירט מיט אלע
מאָדערנע מאשינען:

סאניטארסטע צושטאנדן.

דריי מאָל אין טאָג פריש געבעק

לוקסוס-סחורה און קאָרן-
:-: ברויט :-:
ראזעווע-ברויט — אלעס
נאך די היגיענישסטע
פאָרשריפטן צוגעגרייט—

איינמאל געגעסן „האלים-געבעק
און איר בלייבט אויף
תמיד אונזער **קונה.**
געדענקט דעם אדרעס:

אודהרמאכערגאס 9

קינא פאלאטולוי.

פון דינסטאג 17. ביז פרייטיק 20. ד. ה.

רעניטשין, העגרי פאָרטן און פעראַרין

דערגאָלדענער קאלב

גרויס דראמא פון אוואנטוריעס אין 15 אקטן מיט די בעסטע ארטיסטן.

קינא „טריאנאָן" טוינבעהאלע.

פון היינט און ווייטער:
לעא טאָלסטאָי׳ס

תחית המתים

א גראנדיעזער רוסישער פילם אין 9 אקטן
אין דער הויפטראל:
דאלארעס דעל ריאָ
דער פילם איז געמאכט געווארן אין פעטערסבורג, ארעס און סיביריע.
אלס צוגאָב: לוסטשפיל 2 אקט.

צו אונזערע אבאָנענטן!

מיר בעטן אונזערע חשובע אבאָנענטן, אונז תיכף אריינשיקן דעם אבאנעמענט-אָפצאָל!

ס׳איז איבריק אָנצווייזן, ווי שווער ס׳קעמפט אן אומאָפהענגיקע יידישע צייטונג פאר איר קיום. אין די 32 וואָכן זייט איר דערשיינען, האָבן מיר זיך באמיט צו זיין א טריבונע פאר פרייעם יידישן וואָרט, און פאר אלגעמיינע קולטור-אידעען. די צושטימונג וועלכע מיר האָבן באקומען פון אלע קענגטן פונם לאנד איז דער בעסטער באוויז, אז מיר דערפולן אונזער שליחות מיט ערנסט. נאָך א סך אויפגאבן מוז פון אונז רעאליזירט ווערן. די „טשערנאָוויצער בלעטער" מוזן פארברייטערט ווערן. א ליטעראַרישע און וויסנשאפטלעכע ביילאגע מוז זיין אונזער נייסטער אויפטו, און מיר מוזן שאפן א פארבינדונג מיט די יידיש-שאפנדיקע צענטרען אין די אנדערע לענדער.

העלפט אונז דאָס דערגרייכן! יעדער נייער לעזער איז א מאָראלישע און א מאטעריעלע שטיצע איז א הילף פאר אונזערע באשטרעבונגען!

באצאלט אייער אבאנעמענט און ווערבירט נייע לעזער!

די אדמיניסטראציע.

אבאנירט דעם אומאָפהענגיגן ארגאן
„טשערנאוויצער בלעטער".

פרייס־סעזאָן 1929—1930
איינלאדונג.

פעלץ-אטעליער
ל. גיפס
טשערנאוויץ
סטר. רעזשעלע פערדינאנד 18
(הויפטשטראָז 18)

אימפאָרטירט פעלץ-לאנער דירעקט פון לייפציג.

ערשטקל. ברייטשוואנץ-פערזיאנער
אויך פעלצמענטל פון 10.000 ליי און העכער

אריגינאל בערלינער
או ווינער מאדעלן.

פיינסטע ארבעט נאָך מאָס

פון אייגענע ווי אויך פון מיטגעבראכטע מאטעריאלן.

נעכסטער נומער צוליב די חוגאות-שטאט דעם 28-טן, דעם 31-טן ד. ח.

קינדערארצט
ד״ר ארנאָלד לאנדוי

האט זיך באזעצט אין טשערנאָוויץ נאָך א לאנגיעריקער פראקטיס אלס געוועזענער וואָל. אסיסטענט און לייטער פון אן אָפטיילונג ביים קאיזער פרידריך-קינדער-שפיטאל **בע״לין** (פראָפ. פינקלשטיין) געוו. וואָל. אסיסטענט פון דער אוניווערזיטעטס-קינדער-קליניק **לייפציג** (פראָפ. בעסוי), געוו. וואָל-אסיסטענט פון דער אָרטאָפעדישער קליניק לייפ (פראָפ. שעדע), געוועזענער וואָלאָנטער אויף דער אָפטיילונג פאר אינערע קראנקהייטן אייף דער אוניווערזיטעטס-קליניק ברעסלוי (פראָפ. מינקאָווסקי) און נעמט אויף אין אלע קראנקהייטן פון

קינדער און זויג-קינדער

פאָרמ. 12—11 נאָכמי 5—3 אין
זיבנבירגערשטראָס נר. 7 (נייבוי)
באראטונג פון מוטער! הויך-זין!

דער 7-טער באנד פון די געזאמלטע ווערק פון ה. ד. נאמבערג

איז דערשינען אין פארלאג „קולטור-ליגע".

אין דעם 7-טן באנד קומען אריין נאָוועלן און אייניסע לידער, וועלכע זענען נאָך נישט דערשינען אין בוך-פאָרם. ס׳זענען פאראן דערציילונגען, וועלכע ווערן פארעפנטלעכט צום ערשטן מאָל אין יידיש. צו אזעלכע דערציילונגען געהערן:

„חוה די שיינע", „ביינאכט", „אין וועלדל", „אויפן דאך", „דער טערפענטינבוים", „א טריבער טאָג", „דעם העלדס זיפצן", „ר׳איטשע ברוך".

די לידער, וועלכע קומען אריין אין דעם איצטיקן באנד, זענען פון פארשידענע פעריאָדן:

„עס בלייבט אויפן הימל מיין שטערן" 1900
„שיינע יוגנט" 1917
„אלול-מאָטיוו" 1911

ווי מיר זעען פון דאָזיקן באנד ווערט געזאָרגט, אז די ווערק פון גרויסן שריפטשטעלער זאָלן נישט פארלוירן גיין פאר די איצטיקע און קומענדיקע דורות.

אדוואָקאטורס-ביוראָ
פון
דר. צבי עלנער
געפונט זיך
טשערנאָוויץ, ליליענגאס נר. 5 II-טער שטאָק

פארבעריי און כעמ. רייניקונג
„RECORD"
א. גראָס.
טשערנאוויץ: רוסישעג. 7: ראטהויזשטר. 25.
רייניקט,
פארבט
אלצרינג
ספעציאל-אָפטיילונג: הערנהוט-רעפאראטורן

נאר דורך א שריפטלעכער מעלדונג ווערט איינגעשטעלט דאס צושיקן פון די „טש. בל."

לויט באשלוס פונם טריבונאל טשערנאוויץ צאָל 1450/29 פונם 5-טן דעצעמבער 1929

ברידער פעכט — אין ליקווידאציע

הויפטשטראָז 9 (סטר. רעזש. פערדינאנד)

פארקויפן אלע סחורות (מאנופאקטור און גלאָז) פאר יעדן אָננעמבארן פרייז.

Editor şiRedactor răsponsabil: S. A. Soifer.

Tipografie E. M. Ebner, Cernăuţi, str. Regele Ferdinand 8